

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060104

DOM
2021-12-09
Stockholm

Mål nr
P 10961-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-09-22 i mål nr P 4594-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun
435 80 Mölnlycke

Motpart

J J

SAKEN

Rättseföreläggande med vite avseende fastigheterna X, Y och Z i Härryda kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1749804

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa Miljö- och bygglovsnämndens beslut och i andra hand yrkat att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen.

J J har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

Parterna har till stöd för sin talan anfört i huvudsak detsamma som i underinstanserna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun har den 9 maj 2018 beslutat att förelägga J J att ta bort två villavagnar som står på fastigheterna X, Y och Z. Rättelse ska ske senast 5 månader efter att beslutet vunnit laga kraft. Nämnden har därtill beslutat att förena föreläggandet med ett vite om 50 000 kr per kalendermånad som börjar löpa 6 månader från det att beslutet vinner laga kraft och fram till dess att båda vagnarna är borttagna.

J J har invänt att nämnden har varit förhindrad att besluta om föreläggandet på grund av preskription.

Bedömningen av om preskription inträtt ska, som mark- och miljödomstolen funnit, utgå från att villavagnarna ställdes upp i februari 2008 i enlighet med vad J J gör gällande.

Eftersom den olovliga åtgärden vidtogs före den 2 maj 2011 ska prövningen ske med tillämpning av den numera upphävda plan- och bygglagen (1987:10, ÄPBL), se p. 3 i övergångsbestämmelserna till plan- och bygglagen (2010:900, PBL).

Enligt bestämmelsen i 10 kap. 27 § andra stycket ÄPBL får byggnadsnämnden inte besluta om ett rättelseföreläggande sedan det förflutit tio år från det att åtgärden vidtogs. Denna bestämmelse har sin motsvarighet i nuvarande 11 kap. 20 § andra stycket PBL.

Nämnden beslutade redan den 6 december 2016 att J J skulle ta bort villavagnarna. Föreläggandet var förenat med ett vite om 50 000 kr per kalendermånad som skulle börja löpa 6 månader från det att föreläggandet vann laga kraft till dess att villavagnarna var borttagna. Föreläggandet avsåg även borttagande av en altan. J J överklagade nämndens föreläggande. Länsstyrelsen fann att nämnden haft fog för att besluta om föreläggandet såvitt avsåg villavagnarna men att föreläggandet inte var tillräckligt tydligt i frågan om när vagnarna skulle vara borttagna. Länsstyrelsen upphävde därför föreläggandet och återförvisade ärendet till nämnden för vidare handläggning. Nämnden har därefter, den 9 maj 2018, beslutat om det föreläggande som är föremål för prövning i detta mål. Vid den tidpunkten hade det förflutit mer än tio år från det att J J ställde upp vagnarna.

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2010 s. 96 ansett att en ansökan om särskild handräckning för rivande av en byggnad inte får göras sedan mer än tio år förflutit från det att byggnaden uppförts olovligt trots att byggnadsnämnden inom tioårsfristen förelagt den ansvarige. Mark- och miljööverdomstolen anser att motsvarande bedömning bör göras i den nu aktuella situationen; dvs. den omständigheten att nämnden beslutat om föreläggandet efter att ha fått ett tidigare föreläggande återförvisat från länsstyrelsen innebär inte att tioårsfristen påverkas (se även RÅ 1982 2:61). Preskription har således inträtt enligt 10 kap. 27 § andra stycket ÄPBL och överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Roger Wikström och Marianne Wikman Ahlberg, referent, samt tekniska rådet Inga-Lill Segnestam.

Föredragande har varit Ylva Svensson.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-09-22
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr P 4594-19

PARTER

Klagande
J J

Motpart
Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun
435 80 Mölnlycke

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2019-05-29 i ärende nr 403-30384-2018, se bilaga 1

SAKEN

Rättelseföreläggande och vite på fastigheterna X, Y och Z i Härryda kommun

---

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar J Js yrkanden om att bygglov ska beviljas.
  2. Mark- och miljödomstolen avvisar J Js yrkande om att målet ska återförvisas för förnyad bygglovsprövning.
  3. Med ändring av länsstyrelsens beslut upphäver mark- och miljödomstolen miljö- och bygglovsnämndens i Härryda kommun beslut den 9 maj 2018, § 62, dnr BYGG 2016-000733, i dess helhet.
-

BAKGRUND

Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun (fortsättningsvis nämnden) har den 9 maj 2018 (MBn § 62, dnr BYGG 2016-000733) beslutat följande:

- *”Nämnden beslutar att då bygglov i efterhand inte kan lämnas för villavagn 1 och villavagn 2, att förelägga J J om borttagande av dessa villavagnar. Åtgärden ska vara utförd senast 5 måna-der efter att beslutet vunnit laga kraft.”*
- *Nämnden beslutar att vid underlåtelse att följa föreläggandena förpliktiga fastighetsägaren J J att utge vite om 50 000 kronor. Samma belopp ska utges varje kalendermånad räknat från 6 måna-der efter det att detta beslut vinner laga kraft och till dess att villavagnarna 1 och 2 är borttagna. Vitet påförs J J, i egenskap av ägare till fastigheterna X och Y samt ägare av villavagnarna 1 och 2.”*

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (i fortsättningen länsstyrelsen) har den 29 maj 2019 beslutat att avslå J J överklagande av nämndens beslut, se bilaga 1.

YRKANDEN M.M.

J J har överklagat länsstyrelsens beslut och har framställt följande:

Yrkanden avseende villavagnarna:

I första hand yrkas att permanent eller tidsbegränsat bygglov ska beviljas för villavagnarna.

I andra hand yrkas att beslutet återförvisas till nämnden för förnyad bygglovsprövning.

I tredje hand yrkas att beslutet ska upphävas på grund av att preskription har inträtt.

I fjärde hand yrkas att beslutet ska återförvisas till nämnden för prövning av yrkandet om preskription.

I femte hand yrkas att tid för flytt av villavagnarna ska sättas till minst 12 månader från det att beslut i ärendet har vunnit laga kraft.

Yrkanden avseende det vite som föreläggandet förenats med:

I första hand yrkas att beslutet om föreläggande vid vite ska upphävas.

I andra hand yrkas att beslutet om föreläggandet vid vite ska återförvisas för prövning av yrkandet om preskription.

I tredje hand yrkas att vitet inte ska börja löpa förrän minst 12 månader efter det att beslut i ärendet har vunnit laga kraft.

I fjärde hand yrkas att vitesbeloppet ska sättas ned till noll eller lägre än vad nämnden har beslutat om.

Som grund för överklagandet har han hänvisat till vad han anfört i sitt överklagande till länsstyrelsen och därutöver anfört följande.

Länsstyrelsen har inte tagit ställning till hans yrkande om att preskription har inträtt avseende åtgärderna som nämnden med föreläggandet kräver att han ska rätta till. Till länsstyrelsen hade foton på villavagnarna skickats in av vilka det framgår att villavagnarna stått på samma plats i över tio års tid. Trots att länsstyrelsen konstaterar att de tagit del av fotona har de inte tagit ställning till preskriptionsyrkandet. Nämnden hävdar att villavagnarna stått på fastigheten sedan år 2010. Detta är inte riktigt. På de till länsstyrelsen bifogade fotona finns datumangivelser som visar att fotona är tagna mer än tio år före nämnden fattade sitt beslut. Detta i sin tur visar att vagnarna stått på fastigheten i mer än tio år. Således föreligger hinder för kommunen att förelägga om rättelse eftersom preskription har inträtt enligt 11 kap. 20 § PBL andra stycket. Det är under sådana förhållanden inte heller möjligt att besluta om vite vid utebliven rättelse. Sammanfattningsvis kan konstateras att det utifrån vad som ovan har anförts saknas grund för nämndens föreläggande. Beslutet ska antingen upphävas eller i vart fall återförvisas till länsstyrelsen för prövning av yrkandet om preskription.

Nämnden har motsatt sig ändring av beslutet och som grund för sin inställning anfört huvudsakligen följande.

Ett dokumenterat platsbesök har gjorts 2010-06-03 där bygglovsenheten kunde konstatera att villavagnarna var uppförda. Enligt foton som J J har

skickat in till länsstyrelsen håller villavagnarna på att byggas 2008-02-20 vilket nämnden ser som trovärdigt. Nämnden anser inte att ärendet är preskriberat då den beslutade 2016-12-06 (MBn § 281) att förelägga J J om borttagande av villavagnar och betongaltan, vid äventyr vite om 50 000 kr för varje kalendermånad från 6 månader efter att beslutet vunnit laga kraft till dess villavagnarna tagits bort och betongaltanen rivits bort. I beslut 2018-03-21 (dnr 403-12960-2017) upphävde länsstyrelsen föreläggandet avseende villavagnar och återförvisade ärendet till nämnden för vidare handläggning. Orsaken till återförvisandet var att föreläggandet inte innehöll någon uttryckt tidpunkt för när villavagnarna ska vara borttagna. Nämnden tog ett nytt beslut 2018-05-18 där man skrev att åtgärden ska vara utförd senast 5 månader efter att beslutet vunnit laga kraft. Därmed anser nämnden att ett föreläggande om rättelse har utfärdats 2016-12-06 och att ärendet inte är preskriberat.

Nämnden vill också poängtera att det är svårt att delge J J beslut. Nämnden har sedan 2010 aktivt drivit ärenden gällande rättelseföreläggande för borttagande av två villavagnar. Om ärendet nu skulle betraktas som preskriberat skulle det strida mot allmän rättskänsla. Men det handlar dessutom i grunden om två skilda anmälningar om olovligt byggande av villavagnar. Uppgiften om tidpunkt när villavagnarna sattes på plats måste betraktas som osäker och godtycklig, rimligt är att tidsbestämma utplaceringen till tidpunkten när uppgifterna om villavagnarna först kom till nämndens kännedom. Beslut om föreläggande till J J förenat med vite fattades 2010-11-16 samt, i det nya ärendet, 2016-12-06. Enligt 11 kap 20 § PBL får byggnadsnämnden besluta om föreläggande senast 10 år efter att överträdelse skett. Båda föreläggandena har skett inom en tioårsperiod.

J J har, i genmäle till nämndens yttrande, anfört följande. Tidigare beslut som fattats av kommunen är inte föremål för prövning i detta mål. Länsstyrelsens upphävande av kommunens beslut 2016-12-06, MBn § 281, är just ett upphävande, d.v.s. att det beslutet inte längre gäller. Att argumentera för att föreläggande om rättelse ska anses vara utfärdat den 6 december 2016 trots upphävande av det då fattade beslutet saknar stöd i lag och praxis (jfr NJA 2010 s. 96 och RÅ 1982 2:61).

DOMSKÄL

Vad mark- och miljödomstolen har att pröva i målet

Mark- och miljödomstolens prövning i målet begränsas av vad som prövats i underinstansernas beslut och vad den klagande har yrkat. Frågan i målet är således endast om nämnden har haft fog för sitt föreläggande och, i så fall, för att förena detta med vite. Frågan om bygglov kan alltså inte prövas i målet och J Js yrkanden som avser bygglovsprövning ska därför avvisas.

Tillämpliga bestämmelser

Överträdelse som har ägt rum före den 2 maj 2011 ska bedömas enligt reglerna i den numera upphävda plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, om inte bestämmelserna i nu gällande plan- och bygglag (2010:900), PBL, leder till lindrigare påföljd (punkt 3 övergångsbestämmelserna till PBL).

I målet är ostridigt att överträdelsen ägt rum före detta datum. Då reglerna om preskription oförändrade överfördes från 10 kap. 27 § andra stycket i ÄPBL till 11 kap. 20 § andra stycket PBL ska ÄPBL tillämpas i målet.

Om någon utan lov har vidtagit en åtgärd som kräver bygglov får en byggnadsnämnd förelägga ägaren av den fastighet, byggnad eller anläggning som frågan gäller att inom viss tid vidta rättelse (10 kap. 12 § punkt 1 och 14 § ÄPBL). Dock får nämnden inte besluta om föreläggande om det har förflutit med än 10 år från det att den ifrågasatta åtgärden vidtogs (10 kap. 27 § 2 st. ÄPBL).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Nämndens aktuella beslut om föreläggande fattades den 9 maj 2018. J J har invänt att uppställningen av villavagnarna (överträdelsen) skedde i februari 2008.

Nämnden synes ha godtagit uppgiften, men menar att det är rimligare att tidsbestämma överträdelsen till den tidpunkt då nämnden först fick kännedom om villavagnarna.

Det är nämnden som har bevisbördan för att det finns förutsättningar för att besluta om föreläggande, vilket innefattar att motbevisa en invändning om att det vid beslutet förflutit mer än 10 år från överträdelsen (jfr Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål nr P 9002-19). Vad nämnden har anfört i målet motbevisar inte J Js invändning om när de aktuella villavagnarna uppfördes, som därmed får hållas för god. Tidigare beslut i samma, eller närliggande, sak som fattats av nämnden saknar betydelse för bedömningen. Länsstyrelsens beslut ska därför ändras och det av nämnden beslutade föreläggandet ska upphävas i sin helhet. Det saknas därvid skäl att pröva de övriga yrkanden som framställts i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 13 oktober 2020.

Susanne Lindblad

Hans Ringstedt

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Lindblad, ordförande, och tekniska rådet Hans Ringstedt. Föredragande har varit beredningsjuristen Anders Jagefeldt.